

FORMULISANJE I PRIMENA MODELA LP

Formulisati model znači na osnovu poznatih podataka, tj. vrednosti parametara modela (A, b, c) specificovati

- * promenljive,
- * ograničavajuće uslove i
- * funkciju kriterijuma.

UTVRĐIVANJE PROIZVODNOG PROGRAMA U INDUSTRIJSKIM PREDUZEĆIMA

PRIMER 2. U jednoj fabrici treba odrediti takav program proizvodnje, koji obezbeđuje maksimalni prihod, pod sledećim tehnološkim uslovima:

Postrojenja	P r o i z v o d i			Kapacitet (maš. čas.)
	A	B	C	
	Utrošak mašinskih časova po jednom komadu proizvoda			
E ₁	6	1	3	2100
E ₂	4	3	1	3150
E ₃	3	2	2	4200
Prodajna cena	20	10	30	

Potrebno je uzeti u obzir i to da proizvodnja proizvoda B može biti najviše 4 puta veća od proizvodnje proizvoda A!

R 2. Neka su x_1 , x_2 i x_3 broj komada proizvoda A, B i C respektivno. Model glasi:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0 \quad (1)$$

$$6x_1 + x_2 + 3x_3 \leq 2100 \quad (2)$$

$$4x_1 + 3x_2 + x_3 \leq 3150 \quad (3)$$

$$3x_1 + 2x_2 + 2x_3 \leq 4200 \quad (4)$$

$$-4x_1 + x_2 \leq 0 \quad (5)$$

$$20x_1 + 10x_2 + 30x_3 = z \rightarrow \max \quad (6)$$

PRIMER 3. Treba odrediti optimalni godišnji proizvodni program za jedno industrijsko preduzeće. Kriterijum optimalnosti je maksimalni prihod. Podaci za formulisanje modela dati su sledećom tabelom:

Izvori energije	Potreban broj minuta za izradu jednog komada proizvoda					Kapacitet (m.č.)
	A	B	C	D	E	
M ₁	0	1	1	1	1	1600
M ₂	1	0	1	0	1	1000
M ₃	1	2	1	1	0	2000
Prodajna cena (din/kom.)	400	200	600	400	100	

R 3. Neka su x_j , $j=1, \dots, 5$ broj komada proizvoda A, B, C, D i E, redom.

$$x_j \geq 0, \quad j=1, 2, 3, 4, 5$$

$$x_2 + x_3 + x_4 + x_5 \leq 96000$$

$$x_1 + x_3 + x_5 \leq 60000$$

$$x_1 + 2x_2 + x_3 + x_4 \leq 120000$$

$$400x_1 + 200x_2 + 600x_3 + 400x_4 + 100x_5 = z \rightarrow \max$$

PRIMER 4. Jedna fabrika proizvodi tri proizvoda (A, B i C), pod sledećim uslovima:

Izvori energije	Tehnički koeficijenti (čas./kom.)			Kapacitet (čas)
	A	B	C	
M ₁	2	1	3	18
M ₂	1	1	2	6
M ₃	1	2	1	12

Odredite optimalni program proizvodnje ako je cilj maksimalno korišćenje kapaciteta svih izvora energije!

R 4. Neka su x_1 , x_2 i x_3 broj komada proizvoda A, B i C, redom. Model je sledeći:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0 \quad (1)$$

$$2x_1 + x_2 + 3x_3 \leq 18 \quad (2)$$

$$x_1 + x_2 + 2x_3 \leq 6 \quad (3)$$

$$x_1 + 2x_2 + x_3 \leq 12 \quad (4)$$

$$4x_1 + 4x_2 + 6x_3 = z \rightarrow \max \quad (5)$$

PRIMER 5. Jedna fabrika proizvodi tri proizvoda (A, B i C) pod sledećim tehnološkim uslovima:

a) Sva tri proizvoda treba obraditi na mašinama M_1 i M_2 . Odgovarajuće tehničke koeficijente (čas/kom.) i kapacitete (u časovima) pokazuje sledeća tabela:

Mašine	A	B	C	Kapaciteti
M_1	1	0,5	1	1400
M_2	2	3	1	1600

b) Obim proizvodnje proizvoda C može biti najviše za 800 komada veći od obima proizvoda B.

c) Kupci K_i ($i=1,2,3,4,5$) su dostavili porudžbine redom za 100, 200, 180, 120 i 100 komada proizvoda B. Od navedene količine više se ne može plasirati ali se porudžbinama ne mora obavezno udovoljiti.

Odredite optimalni asortiman uz maksimalni obim proizvodnje!

R 5. Neka su x_1 , x_2 i x_3 broj komada proizvoda A, B i C, redom. Model:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0 \quad (1)$$

$$x_1 + 0,5x_2 + x_3 \leq 1400 \quad (2)$$

$$2x_1 + 3x_2 + x_3 \leq 1600 \quad (3)$$

$$-x_2 + x_3 \leq 800 \quad (4)$$

$$x_2 \leq 700 \quad (5)$$

$$x_1 + x_2 + x_3 = z \rightarrow \max \quad (6)$$

PRIMER 6. Prema podacima službe za istraživanje tržišta industrije nameštaja, kupci su u sledećoj sezoni zainteresovani za garniture spavaćih soba S_1 , S_2 i S_3 . Pomenuti tipovi nameštaja se proizvode u pogonima P_1 , P_2 i P_3 ove fabrike, i to u dve izvedbe (V_1 i V_2). Različite izvedbe zahtevaju različita vremena proizvodnje (čas/garnitura) i obezbeđuju različit prihod (din/garnitura), kao što je to prikazano sledećom tabelom:

Pogoni	S_1		S_2		S_3		Kapacitet (čas/sezona)
	V_1	V_2	V_1	V_2	V_1	V_2	
P_1	2	4	2	-	2	1	4000
P_2	4	-	6	4	2	15	14200
P_3	4	6	8	20	14	8	12000
Prihod	100 0	150 0	110 0	400	110 0	600	

R 6. Neka su x_{ij} broj garnitura tipa i po izvedbi j , $i=1,2,3$, $j=1,2$. Model:

$$\begin{aligned}
 &x_{ij} \geq 0, \quad i=1,2,3, \quad j=1,2 \\
 &2x_{11} + 4x_{12} + 2x_{21} + 2x_{31} + x_{32} \leq 4000 \\
 &4x_{11} + 6x_{21} + 4x_{22} + 2x_{31} + 15x_{32} \leq 14200 \\
 &4x_{11} + 6x_{12} + 8x_{21} + 20x_{22} + 14x_{31} + 8x_{32} \leq 12000 \\
 &1000x_{11} + 1500x_{12} + 1100x_{21} + 400x_{22} + 1100x_{31} + 600x_{32} = z \rightarrow \max
 \end{aligned}$$

PRIMER 7. Jedna fabrika proizvodi četiri vrste džema (D_1, D_2, D_3 i D_4), od tri voća (V_1, V_2 i V_3), koristeći dve tehnologije (T_1 i T_2). Uslovi proizvodnje su sledeći:

a) Za proizvodnju po 10 kg pojedinih džemova troši se sledeća količina voća, redom:

D_1 : po prvoj tehnologiji 2 kg, 2 kg i 8 kg
 po drugoj tehnologiji 1 kg, 4 kg i 6 kg
 D_2 : po prvoj tehnologiji 8 kg, 0 kg i 4 kg
 po drugoj tehnologiji 6 kg, 0 kg i 6 kg
 D_3 : po prvoj tehnologiji 3 kg, 2 kg i 8 kg
 po drugoj tehnologiji 4 kg, 2 kg i 6 kg
 D_4 : po prvoj tehnologiji 0 kg, 0 kg i 10 kg
 po drugoj tehnologiji 0 kg, 0 kg i 12 kg

b) Raspoložive količine voća su, redom, 10000 kg, 16000 kg i 20000 kg.

c) Za prve tri vrste džema određeni su gornji limiti plasmana, redom, 1000 kg, 4000 kg i 1500 kg, dok za četvrtu vrstu nije ograničen plasman.

d) Prodajne cene pojedinih džemova u din/kg, redom su: 250, 180, 210 i 240.

Odredite koliko kg džema koje vrste i po kojoj tehnologiji treba proizvesti ako je cilj maksimalni prihod!

R 7. Neka su x_{ij} količine u kg proizvedenog džema vrste i po tehnologiji j , $i=1, 2, 3, 4$, $j=1, 2$. Model:

$$x_{ij} \geq 0, \quad i=1, 2, 3, 4, \quad j=1, 2 \quad (1)$$

$$0,2x_{11} + 0,8x_{21} + 0,3x_{31} + 0,1x_{12} + 0,6x_{22} + 0,4x_{32} \leq 10000 \quad (2)$$

$$0,2x_{11} + 0,2x_{31} + 0,4x_{12} + 0,2x_{32} \leq 16000 \quad (3)$$

$$0,8x_{11} + 0,4x_{21} + 0,8x_{31} + 1,0x_{41} + 0,6x_{12} + 0,6x_{22} + 0,6x_{32} + 1,2x_{42} \leq 20000 \quad (4)$$

$$x_{11} + x_{12} \leq 1000 \quad (5)$$

$$x_{21} + x_{22} \leq 4000 \quad (6)$$

$$x_{31} + x_{32} \leq 1500 \quad (7)$$

$$250x_{11} + 180x_{21} + 210x_{31} + 240x_{41} + 250x_{12} + 180x_{22} + 210x_{32} + 240x_{42} = z \rightarrow \max \quad (8)$$

PRIMER 8. U jednoj fabrici proizvode se proizvodi A_1, A_2, A_3 i A_4 , pod sledećim uslovima:

Izvori energije	Tehnički koeficijenti				Godišnji kapacitet
	A_1	A_2	A_3	A_4	
Sirovina (kg/kom.)	3	2	1	3	Neograničeno
Mašina I (čas/kom.)	1	2	3	1	600000 časova
Mašina II (čas/kom.)	11	0	1	2	800000 časova
Troškovi (din/kom.)	400	400	320	600	

Posebni uslovi: mora se preraditi najmanje 400000 kg sirovine godišnje, i kapacitet mašine I treba iskoristiti u potpunosti. Odredite godišnji plan proizvodnje uz minimalne troškove!

R 8. Neka su x_j količine u komadima proizvoda $A_j, j=1, 2, 3, 4$. Model:

$$x_j \geq 0, \quad j=1, 2, 3, 4 \quad (1)$$

$$3x_1 + 2x_2 + x_3 + 3x_4 \geq 400000 \quad (2)$$

$$x_1 + 2x_2 + 3x_3 + x_4 = 600000 \quad (3)$$

$$11x_1 + x_3 + 2x_4 \leq 800000 \quad (4)$$

$$400x_1 + 400x_2 + 320x_3 + 600x_4 = v \rightarrow \min \quad (5)$$

PRIMER 9. U jednoj fabrici treba proširiti asortiman proizvodnje proizvodima A, B i C. Proizvodi prolaze kroz dve kritične faze iskorišćenja kapaciteta, i to pri obradi na mašinama I i II. U toku probne proizvodnje svaka mašina je radila po 120 časova za proizvodnju svakog proizvoda, i za to je vreme proizveden sledeći broj komada pojedinih proizvoda:

Mašine	Proizvodi		
	A	B	C
I	60	24	30
II	30	15	20

Kapaciteti rezervisani za proizvodnju ovih proizvoda iznose 3750 časova na mašini I i 6400 časova na mašini II. Za proizvod A se postavlja ograničenje plasmana na najviše 250 komada. Prodajne cene iznose, redom, 25000, 45000 i 40000 dinara po komadu. Odredite program koji obezbeđuje maksimalni prihod!

R 9. Ograničenja kapaciteta se definišu prema ovim koeficijentima. Neka je x_1, x_2 i x_3 broj komada proizvoda A, B i C, respektivno. Model:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

$$2x_1 + 5x_2 + 4x_3 \leq 3750$$

$$4x_1 + 8x_2 + 6x_3 \leq 6400$$

$$x_1 \leq 250$$

$$25000x_1 + 45000x_2 + 40000x_3 = z \rightarrow \max$$

PRIMER 10. U fabrici trikotaže proizvodi se tri vrste dečjih džempera, A, B i C. Za proizvodnju se koristi vuneno predivo, u količinama 4, 8 i 5 jedinica po komadu, respektivno. Nabavna služba fabrike je obezbedila 1800 jedinica prediva. Predivo se prvo predaje pogonu P_1 (za pletenje), iz kojeg prelazi u pogon P_2 (radi šivenja). U toku probne proizvodnje pogoni su radili po 30 časova na svakoj vrsti proizvoda i proizveden je sledeći broj komada džempera:

Pogon	Vrsta proizvoda		
	A	B	C
P_1	15	5	30
P_2	30	5	10

Kapaciteti pogona su, redom 620 i 900 časova. Na tržištu se može plasirati najviše 800 džempera. Prodajne cene su, redom, 7, 5 i 9 novčanih jedinica po komadu pojedinih vrsti džempera. Odredite optimalni program proizvodnje uz maksimalni prihod!

R 10. Neka su x_1 , x_2 i x_3 broj komada džempera A, B i C, respektivno. Model:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0 \quad (1)$$

$$4x_1 + 8x_2 + 5x_3 \leq 1800 \quad (2)$$

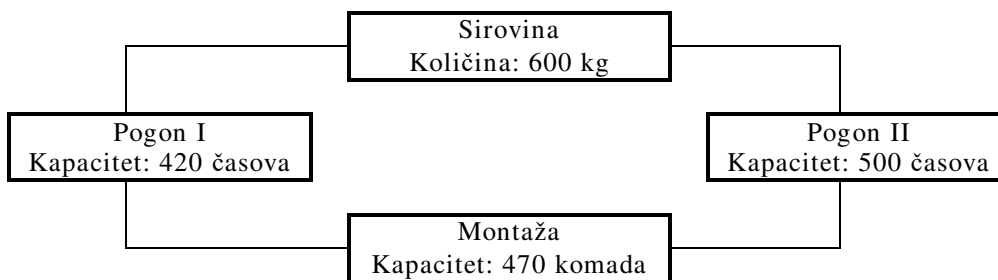
$$2x_1 + 6x_2 + x_3 \leq 620 \quad (3)$$

$$x_1 + 6x_2 + 3x_3 \leq 900 \quad (4)$$

$$x_1 + x_2 + x_3 \leq 800 \quad (5)$$

$$7x_1 + 5x_2 + 9x_3 = z \rightarrow \max \quad (6)$$

PRIMER 11. Proces proizvodnje i plasmana proizvoda A i B u jednoj fabrici su prikazani sledećom šemom:

Proizvodi se pripremaju alternativno ili samo u pogonu I ili samo u pogonu II. Za jedan komad proizvoda A treba angažovati 2 časa pogona I ili 3 časa pogona II, a za jedan komad proizvoda B 1 čas pogona I ili 2 časa pogona II. Za komad proizvoda A troši se 2 kg sirovine, a za komad B 1 kg. Ukupno se može montirati najviše 470 komada proizvoda. Prodajne cene proizvoda su, redom 100 din i 150 din po komadu. Odredite optimalni program proizvodnje!

R 11. Neka je x_{ij} broj komada proizvoda i (za proizvod A je $i=1$, za B je $i=2$) proizvedenih u pogonu j ($j=1$ za pogon I i $j=2$ za pogon II). Model:

$$x_{11}, x_{12}, x_{21}, x_{22} \geq 0 \quad (1)$$

$$2x_{11} + 2x_{12} + x_{21} + x_{22} \leq 600 \quad (2)$$

$$2x_{11} + x_{21} \leq 420 \quad (3)$$

$$3x_{12} + 2x_{22} \leq 500 \quad (4)$$

$$x_{11} + x_{12} + x_{21} + x_{22} \leq 470 \quad (5)$$

$$100x_{11} + 100x_{12} + 150x_{21} + 150x_{22} = z \rightarrow \max \quad (6)$$

PRIMER 12. U jednom pogonu izrađuju se proizvodi A i B, na dve mašine (M_1 i M_2), na alternativan način, pod sledećim uslovima:

a) na mašini M_1 može se proizvesti za 1 čas ili 100 komada A ili 120 komada B; kapacitet je 10 mašinskih časova;

b) uz isti kvalitet kao i na prvoj mašini, na mašini M_2 može se za 1 čas proizvesti ili 40 komada A ili 60 komada B; kapacitet je 12 mašinskih časova;

c) zbog uslova plasmana, potrebno je od svakog proizvoda proizvesti najmanje po 500 komada.

Odredite koji proizvod na kojoj mašini treba proizvesti ako se za kriterijum uzimaju minimalni troškovi! Troškovi 1 mašinskog časa su: 200 dinara prve mašine i 100 dinara druge.

R 12. Promenljive su:

x_{11} je broj komada proizvoda A proizveden na prvoj mašini,

x_{12} je broj komada proizvoda A proizveden na drugoj mašini,

x_{21} je broj komada proizvoda B proizveden na prvoj mašini i

x_{22} je broj komada proizvoda B proizveden na drugoj mašini.

Model:

$$x_{11}, x_{12}, x_{21}, x_{22} \geq 0 \quad (1)$$

$$(1/100)x_{11} + (1/120)x_{21} \leq 10 \quad (2)$$

$$(1/40)x_{12} + (1/60)x_{22} \leq 12 \quad (3)$$

$$x_{11} + x_{12} \geq 500 \quad (4)$$

$$x_{21} + x_{22} \geq 500 \quad (5)$$

$$2x_{11} + (5/2)x_{12} + (5/3)x_{21} + (5/3)x_{22} = v \rightarrow \min \quad (6)$$

PRIMER 13. Pogon jedne fabrike koristi tri mašine M_j za proizvodnju dve vrste delova D_j za svoj finalni proizvod. Mašinama se vrši jedna te ista radna operacija, a to znači da svaki komad proizvoda treba obraditi samo na jednoj od mašina. Tehnički koeficijenti u mašinskim časovima po komadu proizvoda i kapaciteti u mašinskim časovima dati su sledećom tabelom:

Mašine	Delovi		Kapaciteti
	D_1	D_2	
M_1	2	1	100
M_2	3	2	200
M_3	4	5	250

Po jednom komadu proizvoda troši se, redom, 3 i 5 kg sirovine, od koje je na raspolaganju najviše 500 kg. Odredite optimalni program proizvodnje tako da utrošena količina date sirovine bude minimalna!

R 13. Neka je x_{ij} broj komada delova i , $i=1, 2$, na mašini j , $j=1, 2, 3$.

Model:

$$x_{ij} \geq 0, \quad i=1, 2, \quad j=1, 2, 3 \quad (1)$$

$$2x_{11} + x_{21} \leq 100 \quad (2)$$

$$3x_{12} + 2x_{22} \leq 200 \quad (3)$$

$$4x_{13} + 5x_{23} \leq 250 \quad (4)$$

$$3x_{11} + 3x_{12} + 3x_{13} + 5x_{21} + 5x_{22} + 5x_{23} \leq 500 \quad (5)$$

$$3x_{11} + 3x_{12} + 3x_{13} + 5x_{21} + 5x_{22} + 5x_{23} = v \rightarrow \min \quad (6)$$

PRIMER 14. U jednom pogonu proizvode se tri proizvoda P_i ($i=1, 2, 3$) od dve vrste materijala M_j ($j=1, 2$), prema sledećim tehnološkim uslovima:

Materijal	Utrošak materijala po jedinici proizvoda			Raspoložive količine materijala
	P_1	P_2	P_3	
M_1	8 kg	16 kg	10 kg	500 kg
M_2	4 kg	18 kg	14 kg	600 kg

Svaki proizvod se može proizvoditi alternativno, ili od M_1 ili od M_2 . Svaki proizvod prolazi kroz finalnu montažu, čiji je kapacitet 300 časova i koja se angažuje po 2, 3 i 4 časa po jedinici proizvoda, redom, bez obzira na vrstu utrošenog materijala. Odrediti optimalni program proizvodnje ako je cilj maksimum utrošenog fonda časova finalne montaže.

R 14.

Neka je x_{ij} broj proizvedenih jedinica proizvoda P_i od materijala M_j , $i=1, 2, 3$, $j=1, 2$.

Model:

$$\begin{aligned}
 & x_{ij} \geq 0, \quad i=1, 2, 3, \quad j=1, 2 \\
 & 8x_{11} + 16x_{21} + 10x_{31} \leq 500 \\
 & \qquad \qquad \qquad 4x_{12} + 18x_{22} + 14x_{32} \leq 600 \\
 & 2x_{11} + 3x_{21} + 4x_{31} + 2x_{12} + 3x_{22} + 4x_{32} \leq 300 \\
 & 2x_{11} + 3x_{21} + 4x_{31} + 2x_{12} + 3x_{22} + 4x_{32} = z \rightarrow \max
 \end{aligned}$$

PRIMER 15. Jedan pogon izrađuje dva proizvoda (A i B) na tri mašine (M_1 , M_2 i M_3), na alternativan način, pod sledećim uslovima:

- Kapacitet mašine M_1 je 5000 časova. Obrada proizvoda A traje 2 časa po komadu, a proizvoda B 4 časa po komadu.
- Kapacitet mašine M_2 iznosi 2000 časova i treba ga 100% iskoristiti. Obrada proizvoda A traje 2 časa po komadu, a proizvoda B 1 čas po komadu.
- Kapacitet mašine M_3 je 2000 časova, takođe treba 100% iskoristiti. Obrada proizvoda A traje 5 časova po komadu, a obrada proizvoda B 1 čas po komadu.
- Treba proizvesti 1000 komada A i 2000 komada B.
- Dobit u dinarima po komadu proizvoda, u zavisnosti na kojoj mašini je proizvod obrađen, pokazuje sledeća tabela:

Proizvod	Mašine		
	M_1	M_2	M_3
A	300	400	500
B	600	200	100

R 15. Neka je x_{ij} broj komada proizvoda A i B ($i=1, 2$) na mašinama M_j ($j=1, 2, 3$).

Model:

$$\begin{aligned}
 & x_{ij} \geq 0, \quad i=1, 2, \quad j=1, 2, 3 \\
 & 2x_{11} + 4x_{21} \leq 5000 \\
 & 2x_{12} + x_{22} = 2000 \\
 & 5x_{13} + x_{23} = 2000 \\
 & x_{11} + x_{12} + x_{13} = 1000 \\
 & x_{21} + x_{22} + x_{23} = 2000 \\
 & 300x_{11} + 400x_{12} + 500x_{13} + 600x_{21} + 200x_{22} + 100x_{23} = z \rightarrow \max
 \end{aligned}$$

PRIMER 16. Ishranu jednog bolesnika treba rešiti pomoću prehrambenih proizvoda P_1 , P_2 i P_3 , ali tako da bolesnik dobije bar minimalne količine propisanih vitamina V_1 , V_2 , V_3 i V_4 . Sastav pojedinih proizvoda, minimalni zahtevi za vitaminima i cene su date sledećom tabelom. Odredite optimalni program uz minimalne troškove!

Vitamini	Sadržaj vitamina u prehrambenim proizvodima (jedinica/gram)			Minimum vitamina (jedinica)
	P_1	P_2	P_3	
V_1	5	0	2	80
V_2	6	3	0	70
V_3	2	1	1	100
V_4	1	1	2	90
Cena (din/gram)	10	8	12	

R 16. Neka je x_j količina u gramima prehrambenog proizvoda P_j ($j=1, 2, 3$).

Model:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

$$5x_1 + 2x_3 \geq 80$$

$$6x_1 + 3x_2 \geq 70$$

$$2x_1 + x_2 + x_3 \geq 100$$

$$x_1 + x_2 + 2x_3 \geq 90$$

$$10x_1 + 8x_2 + 12x_3 = v \rightarrow \min$$

UTVRĐIVANJE PROIZVODNOG PROGRAMA U POLJOPRIVREDNIM PREDUZEĆIMA

PRIMER 17. U mešaoni stočne hrane proizvodi se koncentrat za tov teladi. Koncentrat se dobija mešanjem tri hraniva H_j ($j=1, 2, 3$), koja od najvažnijih bioloških sastojaka B_i ($i=1, 2$) sadrže sledeći broj jedinica po 1 kg:

Biološki sastojci	Hraniva		
	H_1	H_2	H_3
B_1	2	2	1
B_2	5	4	0
B_3	4	3	0

Koncentrat mora da sadrži najmanje 100 jedinica B_1 , najmanje 240 jedinica B_2 i najmanje 200 jedinica B_3 . Odredite najjeftiniji koncentrat ako je cena hraniva 25, 22 i 25 din/kg, respektivno!

R 17. Neka je x_j količina u kg hraniva H_j ($j=1, 2, 3$) koja se uzima u mešavinu.

Model:

$$\begin{aligned}x_1, x_2, x_3 &\geq 0 \\2x_1 + 2x_2 + x_3 &\geq 100 \\5x_1 + 4x_2 &\geq 240 \\4x_1 + 3x_2 &\geq 200 \\25x_1 + 22x_2 + 25x_3 = v &\rightarrow \min\end{aligned}$$

PRIMER 18. Napravite takvu mešavinu za ishranu stoke koja uz data ograničenja obezbeđuje minimalne troškove. Za mešavinu možemo koristiti ječam, kukuruz i lucerkino brašno. Cene ovih hraniva iznose 200, 225 i 400 n.j./kg, respektivno. Jedan kg hraniva sadrži sledeće količine (u gramima) najvažnijih bioloških sastojaka B_1 , B_2 i B_3 :

Hraniva	Biološki sastojci		
	B_1	B_2	B_3
Ječam	87	743	86
Kukuruz	24	131	18
Lucerkino brašno	98	420	136
Dnevne potrebe jednog grla (kg)	2,8-3,2	2,3-2,9	0,473

Od svih hraniva ukupno, jedno grlo treba da dobije tačno 10 kg dnevno. U mešavini kukuruz može da čini najviše 60% ukupne količine, dok od lucerkinog brašna mora biti najmanje 5% ukupne količine. Postavite model mešavine za dnevne potrebe 20 grla!

R 18. Neka su x_1 , x_2 i x_3 količine u kg ječma, kukuruza i lucerkinog brašna koje ulaze u mešavinu hraniva za 20 grla. Model:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0 \quad (1)$$

$$87x_1 + 24x_2 + 98x_3 \geq 56000 \quad (2)$$

$$87x_1 + 24x_2 + 98x_3 \leq 64000 \quad (3)$$

$$743x_1 + 131x_2 + 420x_3 \geq 46000 \quad (4)$$

$$743x_1 + 131x_2 + 420x_3 \leq 58000 \quad (5)$$

$$86x_1 + 18x_2 + 136x_3 = 9460 \quad (6)$$

$$x_1 + x_2 + x_3 = 200 \quad (7)$$

$$x_2 \leq 120 \quad (8)$$

$$x_3 \geq 10 \quad (9)$$

$$200x_1 + 225x_2 + 400x_3 = v \rightarrow \min \quad (10)$$

PRIMER 19. Na farmi jednog poljoprivrednog dobra pojedinim grlima stoke treba obezbediti, u zavisnosti od njihove starosti, različita hraniva. Sopstvena fabrika stočne hrane proizvodi četiri koncentrata (K_j , $j=1,2,3,4$) koji sadrže sledeće količine najvažnijih sastojaka (podaci u tabeli su dati kao broj uslovnih jedinica belančevine i skroba u 1 kg koncentrata):

Sastojci	Koncentrati			
	K_1	K_2	K_3	K_4
Belančevina	2	4	6	2
Skrob	8	4	2	4

- a) U pojedinim periodima starosti svako grlo mora da dobije najmanje po 1200 jedinica belančevine i 1600 jedinica skroba.
 b) Posebno treba uzeti u obzir da belančevina mora biti najmanje 20% u odnosu na skrob u ukupnoj količini koncentrata koja će biti data stoci.
 c) Po 1 kg pojedinih koncentrata košta 10, 8, 6 i 9 dinara.
 Koliko kg pojedinih koncentrata treba dati svakom grlu pa da troškovi prehrane budu najniži?

R 19. Neka je x_j količina u kg koncentrata K_j ($j=1,2,3,4$), koja će biti data svakom grlu. Model:

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0 \quad (1)$$

$$2x_1 + 4x_2 + 6x_3 + 2x_4 \geq 1200 \quad (2)$$

$$8x_1 + 4x_2 + 2x_3 + 4x_4 \geq 1600 \quad (3)$$

$$x_1 + 8x_2 + 14x_3 + 3x_4 \geq 0 \quad (4)$$

$$10x_1 + 8x_2 + 6x_3 + 9x_4 = v \rightarrow \min \quad (5)$$

PRIMER 20. Jedno poljoprivredno preduzeće ima dve kategorije zemljišta (Z_1 i Z_2) koja treba zasejati sa tri kulture (K_1 , K_2 , K_3). Sledeća tabela sadrži podatke o veličini pojedinih kategorija zemljišta u hektarima, i prinose pojedinih kultura u dt/ha (dt je oznaka za decitonu, 1 dt = 0,1 tona = 100 kg):

Zemljište	Kultura			Veličina (ha)
	K_1	K_2	K_3	
Z_1	20	20	50	1000
Z_2	40	10	10	2000

Zbog sklopljenih ugovora preduzeće mora obezbediti tačno 20000 dt kulture K_2 , najmanje 20000 dt kulture K_3 , a od kulture K_1 može prodati najviše 50000 dt. Sva površina zemljišta mora biti zasejana. Koliko hektara, koje kategorije zemljišta treba zasejati pojedinim kulturama, ako je cilj maksimalni prihod, a prodajne cene pojedinih kultura su 1,5 hiljada dinara, 2 hiljade dinara i 1 hiljada dinara, po decitoni, respektivno?

R 20. Neka je x_{ij} broj ha zemljišta i pod kulturom j ($i=1, 2$, $j=1, 2, 3$). Model:

$$x_{11}, x_{12}, x_{13}, x_{21}, x_{22}, x_{23} \geq 0 \quad (1)$$

$$x_{11} + x_{12} + x_{13} = 1000 \quad (2)$$

$$x_{21} + x_{22} + x_{23} = 2000 \quad (3)$$

$$20x_{12} + 10x_{22} = 20000 \quad (4)$$

$$50x_{13} + 10x_{23} \geq 20000 \quad (5)$$

$$20x_{11} + 40x_{21} \leq 50000 \quad (6)$$

$$30x_{11} + 40x_{12} + 50x_{13} + 60x_{21} + 20x_{22} + 10x_{23} = z \rightarrow \max \quad (7)$$

Objašnjenje Relacija (7) sadrži prihod od prodaje pojedinih kultura, kao proizvod veličine prinosa i prodajne cene. Za kulturu K_1 na zemljištu Z_1 je: prinos $20x_{11}$, prodajna cena po jedinici prinosa 1,5 hiljada dinara, pa je ukupan prihod $1,5 \cdot 20x_{11} = 30x_{11}$ u hiljadama dinara; slično je i za ostale kulture.

PRIPREMA PROIZVODNOG PROCESA – PROBLEM SEČENJA

PRIMER 21. Pogon jedne metaloprerađivačke fabrike treba da iskroji najmanje 240 komada šipki dužine 2,5 metara, tačno 500 komada šipki dužine 3 metra i najmanje 200 komada šipki dužine 4,5 metara. Nabavna služba može obezbediti najviše 200 komada šipki dužine 15 metara. Koliko nabavljenih šipki treba raseći i na koji način, ako je cilj minimalni otpad?

R 21. Varijante sečenja šipke dužine 15 m sadržane su u sledećoj tabeli:

Potrebne dužine	Varijante sečenja													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4,5 m	3	2	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
3,0 m	0	2	1	0	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
2,5 m	0	0	1	2	0	1	3	4	0	1	2	3	4	6
Otpadak	1,5	0	0,5	1	1,5	2	0	0,5	0	0,5	1	1,5	2	0

Neka je x_j ($j=1,2,\dots,14$) broj rasečenih šipki dužine 15 m po j -toj varijanti.

Model:

$$x_j \geq 0, \quad j=1, 2, \dots, 14$$

$$3x_1 + 2x_2 + 2x_3 + 2x_4 + x_5 + x_6 + x_7 + x_8 \geq 200$$

$$2x_2 + x_3 + 3x_5 + 2x_6 + x_7 + 5x_9 + 4x_{10} + 3x_{11} + 2x_{12} + x_{13} = 500$$

$$x_3 + 2x_4 + x_6 + 3x_7 + 4x_8 + x_{10} + 2x_{11} + 3x_{12} + 4x_{13} + 6x_{14} \geq 240$$

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} + x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14} \leq 200$$

$$1,5x_1 + 0,5x_3 + x_4 + 1,5x_5 + 2x_6 + 0,5x_8 + 0,5x_{10} + x_{11} + 1,5x_{12} + 2x_{13} = v \rightarrow \min$$

PRIMER 22. Fabrika papira proizvodi papirne valjke standardne dužine i širine 40 cm. Kupci traže valjke standardne dužine ali različitih širina. Postoje porudžbine za: 2000 komada širine 18 cm, 600 komada širine 17 cm i 10000 komada širine 10 cm. Veće količine nije moguće plasirati na tržištu, ali se porudžbinama mora udovoljiti u celosti. Na koji način i koliko da se izvrši sečenje valjaka širine 40 cm, ako je cilj da broj rasečenih valjaka bude minimalan?

R 22. Varijante sečenja su date sledećom tabelom:

Potrebne širine	Varijante sečenja					
	1	2	3	4	5	6
18 cm	2	1	1	0	0	0
17 cm	0	1	0	2	1	0
10 cm	0	0	2	0	2	4
Otpadak	4	5	2	6	3	0

Neka je x_j ($j=1,2,3,4,5,6$) broj rasečenih valjaka standardne dužine, širine 40 cm, po j -toj varijanti sečenja. Model:

$$\begin{aligned}
 & x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6 \geq 0 \\
 & 2x_1 + x_2 + x_3 = 2000 \\
 & \quad x_2 + 2x_4 + x_5 = 600 \\
 & \quad \quad 2x_3 + 2x_5 + 4x_6 = 10000 \\
 & x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 = v \rightarrow \min
 \end{aligned}$$

PRIMER 23. Fabrika nameštaja proizvodi kancelarijske ormane. Za jedan orman potreban je sledeći broj drvenih ploča: 5 komada dimenzija 40×80 cm, 4 komada dimenzija 40×100 cm i 4 komada dimenzija 40×70 cm. Pogon za sečenje raspolaže sa 2700 ploča dimenzija 40×310 cm, koje treba raseći za proizvodnju ormana. Na koliko načina se mogu raseći ploče dimenzije 40×310 cm? Koliko ormana se može proizvesti ako je cilj minimalni otpadak? (Napomena: prilikom konstrukcije modela koristiti dve proporcije za postavljanje odnosa drvenih ploča po jednom ormanu)!

R 23. Varijante sečenja date su sledećom tabelom:

Potrebne dimenzije	Varijante sečenja									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
40×100 cm	3	2	2	1	1	1	0	0	0	0
40×80 cm	0	1	0	2	1	0	3	2	1	0
40×70 cm	0	0	1	0	1	3	1	2	3	4
Otpadak	10	30	40	50	60	0	0	10	20	30

Neka je x_j ($j=1,2,\dots,10$) broj rasečenih ploča 40×310 cm po j -toj varijanti. Model:

$$x_1, x_2, \dots, x_{10} \geq 0 \quad (1)$$

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} = 2700 \quad (2)$$

$$15x_1 + 6x_2 + 10x_3 - 3x_4 + x_5 + 5x_6 - 12x_7 - 8x_8 - 4x_9 = 0 \quad (3)$$

$$3x_1 + 2x_2 + x_3 + x_4 - 2x_6 - x_7 - 2x_8 - 3x_9 - 4x_{10} = 0 \quad (4)$$

$$10x_1 + 30x_2 + 40x_3 + 50x_4 + 60x_5 + 10x_8 + 20x_9 + 30x_{10} = v \rightarrow \min \quad (5)$$

$$(3x_1 + 2x_2 + 2x_3 + x_4 + x_5 + x_6) / 4 = (x_2 + 2x_4 + x_5 + 3x_7 + 2x_8 + x_9) / 5 =$$

$$= (x_3 + x_5 + 3x_6 + x_7 + 2x_8 + 3x_9 + 4x_{10}) / 4$$

PRIMER 24. Jedna fabrika proizvodi dva proizvoda (A i B), pod sledećim uslovima:

- a) zbog ograničenog plasmana odnos obima proizvodnje A i B mora biti 3:2;
- b) za proizvodnju proizvoda A i B koriste se limene ploče veličina 1×6 m i 1×4,5 m, respektivno; nabavna služba može obezbediti 300 ploča dimenzija 1×20 m; za proizvodnju A i B treba raseći i utrošiti svih 300 komada nabavljenih ploča;
- c) proizvode treba obraditi na mašini M čiji kapacitet iznosi 6000 časova, a za proizvode A i B se troši 4, odnosno 3 časa po komadu respektivno;
- d) cilj je maksimalni obim proizvodnje.

R 24. Varijante sečenja su date sledećom tabelom:

Potrebne dimenzije	Varijante sečenja			
	1	2	3	4
1×6 m	3	2	1	0
1×4,5 m	0	1	3	4
Otpadak	2	3,5	0,5	2

Neka je x_j ($j=1,2,3,4$) broj rasečenih ploča dimenzija 1×20 m po j -toj varijanti.

Model:

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0 \quad (1)$$

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 300 \quad (2)$$

$$6x_1 + x_2 - 7x_3 - 12x_4 = 0 \quad (3)$$

$$12x_1 + 11x_2 + 13x_3 + 12x_4 \leq 6000 \quad (4)$$

$$3x_1 + 3x_2 + 4x_3 + 4x_4 = z \rightarrow \max \quad (5)$$